

Euthanasie voor mensen die levensmoe zijn, moet dat kunnen? "Het leven is geen kunstwerk dat op een moment af is"

Moeten mensen die vinden dat hun leven rond is, euthanasie kunnen krijgen? Open VLD plaatste het thema vanmorgen opnieuw op de agenda, en wil een debat in het federaal parlement. Weinig politici en experts zijn voor het idee te vinden. Gezond zijn, maar toch uitgekeken op het leven: we wikkelen de verschillende argumenten waarom euthanasie dan wel of niet moet kunnen.

Tobias Santens
di 29 okt 13:59

Weinig bijval vanmorgen voor Open VLD-voorzitter Gwendolyn Rutten, die in een [opinieartikel](#) in De Morgen pleit voor euthanasie bij ouderen die vinden dat hun leven "af" is, of "voltooid". Het was radiocoryfee Lutgart Simoens die dit weekend in [Het Laatste Nieuws](#) herhaalde dat ze haar leven "gehad" heeft. Ze zou euthanasie overwegen, ook al is ze nog vrij gezond. Alleen laat de Belgische wet dat niet toe.

En daar willen de meeste politici ook geen verandering in brengen. N-VA, CD&V en Vlaams Belang hebben principiële vragen bij het voorstel. "Moeten we die mensen niet eerder zin proberen geven in hun leven?", vraagt Kamerfractieleider Barbara Pas (Vlaams Belang). Andere partijen, zoals de SPA, vinden de tijd nog niet rijp voor het debat.

"Dit zou een drastische beslissing zijn", zegt ook hoogleraar medische ethiek Chris Gastmans (KU Leuven), "want dan zeggen we dat iedereen die vindt dat aan zijn leven een einde mag komen, daartoe de mogelijkheid moet hebben." Heel wat experts zeggen dat de prioriteiten elders liggen. Moet er niet eerst werk gemaakt worden van euthanasie voor mensen met dementie?

Dementie

"Nu krijgen jaarlijks 30 tot 50 mensen met dementie euthanasie in ons land", zegt professor Kenneth Chambaere van de VUB, "maar dat is maar het topje van de ijsberg." Mensen met dementie kunnen enkel euthanasie aanvragen als de ziekte nog niet vergevorderd is. Anders zijn ze niet meer "wilsbekwaam", en dat is een voorwaarde om euthanasie aan te vragen. Veel mensen kennen de case van kunstenaar Hugo Claus. "De hoofdvraag is vanaf wanneer mensen met dementie niet meer wilsbekwaam zijn", zegt de professor.

“De hoofdvraag is vanaf wanneer mensen met dementie niet meer wilsbekwaam zijn

Kenneth Chambaere, professor palliatieve zorg (VUB)

Dat de vraag voor dementerende mensen maatschappelijk leeft, is een understatement. LEIF, een platform dat onder andere pleit voor euthanasie voor mensen met dementie, haalde al 62.000 handtekeningen binnen voor een petitie waarmee ze het probleem willen aankaarten. "Het probleem voor mensen die hun leven 'voltooid' vinden is daartegenover marginaal", zegt voorzitter Wim Distelmans, die ook de federale euthanasiecommissie voorziet.

Warme zorg

Euthanasie voor wie "levensmoe" is, doet meer wenkbrauwen fronsen. Nu kan euthanasie in sommige gevallen van onomkeerbaar psychisch lijden, maar levensmoe zijn, dat is nog iets anders. "In Nederland spreekt men van 'een voltooid leven', wat mevrouw Rutten ook overneemt. Hier heet dat vaker 'levensmoe zijn', maar dat houdt een belangrijk verschil in", zegt Gastmans.

Levensmoe zijn, wat betekent dat? Gaat het niet vooral om een gebrek aan warme zorgverlening? "Hoe ga je vereenzaming van mensen in ouderenzorg voorkomen? Hoe houd je het zinvol om deel te nemen aan de samenleving als je een ernstige psychische problematiek hebt?", vraagt Chantal Van Audenhove zich af, directeur van het centrum voor zorgonderzoek aan de KU Leuven.

“Meer betrokkenheid van de buurt voor mensen die geïsoleerd zijn, daardoor zou je kur mensen levensmoe worden

Chantal Van Audenhove, directeur van het centrum voor zorgonderzoek (KU Leuven)

"Denk maar aan het effect van meer buurtgerichte zorg, met meer betrokkenheid van de buurt voor mensen die geïsoleerd zijn. Daardoor zou je kunnen voorkomen dat mensen levensmoe worden, en geen betekenis meer zien in hun leven", zegt Van Audenhove. Ook Open VLD benadrukte vanmorgen wel dat ze willen inzetten op bijkomende initiatieven om eenzaamheid aan te pakken.

Hellend vlak

Een tweede probleem ligt bij de praktische uitvoering van het voorstel. Iemand laten sterven die het leven niet meer zinvol vindt, hoever staat dat nog af van "hulp bij zelfdoding"? "Dat is een hellend vlak", zegt ook Van Audenhove. "Het grote probleem is dat je euthanasie daarmee uit de medische sfeer gaat halen", zegt Nele Van den Noortgate, diensthoofd geriatric aan het universitair ziekenhuis in Gent.

“Zo'n euthanasie moet dan ook niet door ons worden uitgevoerd

Nele Van den Noortgate, diensthoofd geriatric UZ Gent

"Wij hebben daar als arts dan ook niet direct een taak te vervullen", vindt Van den Noortgate, "en zo'n euthanasie moet dan ook niet door ons worden uitgevoerd." Weinig artsen zijn trouwens bereid om euthanasie uit te voeren bij ouderen die levensmoe zijn. Uit navraag bij bijna 200 artsen blijkt dat maar 1 op 20 geriaters zo'n verzoek zou inwilligen, bij huisartsen is dat 1 op 5.

Mensbeeld

Maar misschien loert bij deze discussie wel een breder probleem om de hoek. "Deze vraag komt van mensen die hun leven altijd onder controle hebben gehad. Op een bepaald moment kunnen zij dat leven niet meer leiden, en noemen ze hun leven 'voltooid', zegt ethicus Gastmans. "Vaak zijn het mensen die gestudeerd hebben, en een mooie job hebben gehad."

"Dat doet wat denken aan een kunstwerk dat op een gegeven moment af is. Alles wat je daaraan toevoegt, maakt het lelijker. Zo zien zij het leven", zegt de professor. "Er zijn ook andere mensbeelden. Afhankelijk zijn, kwetsbaar zijn, dat hoeft geen inbreuk te zijn op de menselijke waardigheid, maar is misschien net eigen aan het menselijk leven."

“Afhankelijk zijn, kwetsbaar zijn, dat hoeft geen inbreuk te zijn op de menselijke waardig misschien net eigen aan het menselijk leven

Chris Gastmans, hoogleraar medische ethiek (KU Leuven)

"De maatstaven voor een menswaardig leven moeten ook niet te hoog liggen. Het leven voldoet niet altijd aan de hoogste kwaliteitscriteria, en kan ook in zijn beperkte vorm, behoorlijk levenswaardig zijn. Misschien is het leven wel niet zo'n kunstwerk dat op een bepaald moment af is", zegt Gastmans. "Luister je naar die mensen, kan je hen het gevoel geven dat zij nog van waarde zijn voor hun medemens, daar gaat het misschien wel om."